

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

Opvscvla Spiritvalia - I. Horologium Asceticum. II. Principia Vitae Christianae. III. Manuductio ad Coelum. IV. Via Compendii ad Deum. V. De Sacrificio Missae. VI. De Discretionem Spirituum ... Operum Eminentiss. Cardinalis, Tom. I

Bona, Giovanni

Parisiis, 1677

Cap. V. Iudicium quo fit Discretio non esse certum, & infaillibile, nisi adsit expressa revelatio. Ad rectè discernendum inter varios spiritus per modum artis multa requiri. Quaedam ad id regulae ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9969

late; quod bonum est tenete. Hæc autem probatio tunc legitima esse censetur, cum sedulum de re proposita examen instituitur; atque omnis motio ad superiorum ac peritorum iudicium refertur. Sic cum Joseph, (n) narrasset patri somnia sua, increpavit eum pater, sed rem tacitus considerabat. Sic Helias: non in turbine adesse Dominum, non in commotione, non in igne, sed in sibilo auræ tenuis, rem serio examinans cognovit. Sic Beata Virgo (p) ab Angelo salutata cogitabat qualis esset ista salutatio. Sic Samuel (q) voce Domini audita ad Heli protinus cucurrit, ejusque monitis obedivit. Sunt qui dicant se alieno iudicio non credere, quia de suo certi sunt per occultam Dei revelationem. Sed his respondendum est posse hominem decipi, cum sibi credit: si autem credit superiori, aut consulit peritiores, errare non potest: respicit enim Deus animam humilem, & si revelatio vera est, nunquam permittet ut alterius iudicio elidatur.

CAPUT V.

Iudicium quo fit Discretio, non esse certum & infallibile; nisi adsit expressa revelatio. Ad discernendum inter varios spiritus per modum artis multa requiri. Quædam ad id regule præscribuntur.

I. **Q**UOD in fine præcedentis Capituli diximus, nullam certam & evidentem regulam dari, qua discerni spiritus possint, id paulo fusius & distinctius tractandum est, antequam de singulis spiritibus disseramus, ut è salebris, in quas multi impingere & labi solent, initio operis Deo juvante evadamus. Norunt omnes in hac palestra exercitati dubiæ quæstionis esse, sitne evidens vel obscurum, certum vel incertum illud iudicium, per quod spiritus discernuntur, siue dono specialis gratiæ id fiat, siue per modum artis & doctrinæ. In cuius rei explicatio-

Gen. 37. 9. Reg. 19. p. Luc. 1. 91. Reg. 3.

ne ut ordinatim procedamus, de illo primum, quod fit per gratiam Spiritus sancti, agendum est, quod sanè certum & infallibile videtur esse, sicut est prima & summa veritas, quæ ipsum suggerit & inspirat. Nihilominus dicendum est hoc iudicium non esse evidens per evidentiam rei in se, sive in causa; quia causa est occulta, & non conceditur iudicanti visio perspicua & intuitiva illius spiritus, cuius instinctum dijudicat, sive bonus, sive malus ille sit: neque per evidentiam ab effectu, quia si posset ab effectibus evidenter cognosci, non esset ad tale iudicium gratia specialis necessaria. Afferendum item est non esse propriè & formaliter certum, quia esset assensus fidei, cui proprium est certitudinem habere cum inevidentia; vel esset assensus propheticus per expressam revelationem, de cuius ratione est divinæ auctoritati & veritati inniti. At hoc iudicium fit per instinctum Spiritus sancti sine expressa revelatione, & qui hoc modo discernit spiritus, non est certus Deum esse, qui ipsum movet ad ita iudicandum, nec id alteri proponit, ut de fide credendum: ex quo fit, ut iudicium certum non proferat, atque interdum decipi possit, quod aliquando prophetis contigisse magnus Gregorius testatur (a). Quia vero Spiritus sanctus non movet speciali instinctu nisi ad id quod reipsa verum & certum est, potest hoc iudicium infallibile dici ex parte principii moventis, ac proinde materialiter certum: quamvis in eo qui iudicat nulla sit certitudo, quia prorsus ignorat, aut saltem dubitat; an illud iudicium ex motione & directione Spiritus sancti procedat.

II. Quod si adsit expressa revelatio cogitationum cordis, cuiuscunque modi illa sit, aderit proculdubio certitudo, firmus scilicet assensus & firma adhæsiō intellectus ad objectum: ut enim docet Angelicus Doctor (b) agens de prophetia, duplici modo mens propheta à Deo instruitur, vel per expressam revelationem, vel per occultum

a Homil. 1. Ezec. b 1. 2. qu. 171. a. 5.

instinctum, quem interdum humanæ mentes etiam nescientes patiuntur, ut scribit Augustinus: (c) & in hoc nulla est certitudo. Quæ verò expresse revelata sunt maximam habent certitudinem, & quoad revelata, & quoad ipsam revelationem. Hinc Abraham (d) paratus fuit ad filium suum unigenitum immolandum, quod nullatenus fecisset, nisi certò & evidenter cognovisset id sibi à Deo revelatum & imperatum fuisse. Jeremias quoque cum sanctæ civitatis excidium prædixisset, & hac de causa additus morti pro se deprecaretur, *Scitote*, inquit, (e) & *cognoscite quod si occideritis me, sanguinem innocentem tradetis: in veritate etenim misit me Dominus ad vos, ut loquerer in auribus vestris omnia verba hæc*. Erat ergo propheta persuasissimus se Deo revelante accepisse vera quæ populo locutus est, cujus certitudinis rationem reddens Bernardus ait: (f) *Pessima matris ignorantia pessima item filia: dua sunt, falsitas & dubietas: illa miserior, ista miserabilior; perniciosior illa, ista molestior. Cum loquitur spiritus, cedit utraque: & est non solum veritas, sed & certa veritas. Est quippe veritatis ille spiritus, cui contraria falsitas est. Est & sapientia, quæ cum sit candor vite æternæ, & ubique attingat propter munditiam suam, obscurum ambigui non admittit*. Hoc donum quosdam eximie sanctitatis viros à Deo percepisse manifestum est. Sancti Patres veteris Testamenti à Deo illustrati facile cognoverunt Angelos sibi apparentes à Deo esse: imo Hieronymus in cap. 3. Isaia constitutos asserit in populo Juæorum sacerdotales gradus, qui prophetas & pseudopphetas discernere, & intelligere quinam de spiritu Dei, qui de contrario loquerentur. Sub lege autem Evangelica innumerabiles proferre possem, qui hac gratiâ singulariter præditi intimos cordis recessus penetrabant omnes diaboli insidias detegebant, cunctoque instinctus accuratissimè discernebant. Euthymius

c Lib. 2. de Gen. ad lit. c. 17. d Gen. 22. e Jer. 26. 15. f Ser. 17. in Gant.

(g) Abbas, internos Monachorum suorum motus ex externo aspectu veluti per speculum cognoscebat, clarè perspicuens cum quibus quisque cogitationibus decerneret, quas superaret, & à quibus diabolico instinctu superaretur. Theodorus Archimandrita (h) oblatum sibi argenteum calicem affabrè elaboratum noluit accipere, quia Discretionis spiritu etiam ad insensibilia se extendente cognovit fabricatum fuisse ex situla argentea mulieris peccatricis. Eodem spiritu imbutus Ven. Alphonsus (i) de Oroasco ordinis S. Augustini numquam induci potuit, ut Magdalenam à Cruce Cordubensem, cujus vitæ singularis fama totum repleverat orbem, alloqueretur; tandemque innotuit eam spiritu superbiæ delusam fuisse. Idem ei accidit cum moniali Lusitana, quæ stigmata in manibus, pedibus, & latere ficta ostentabat. Petrum quoque de Pedrola, quem tanquam prophetam omnes colebant, ad suum colloquium admittere noluit, cum alioquin benignissimus esset: & hic postea à supremo fidei tribunali extremo supplicio punitus fuit. Joannes à Cruce (k) magnus Carmeli restaurator, cuiusdam Monialis, quæ scientiam scholasticam pacto cum demone inito assecuta, cum peritioribus magistris disputabat, fraudem & imposturam detexit. In Catharina Senensi (l) cognitio prophetica & discretio mirabilis fuit, nihil enim ea absente agebant domestici, quod illi celaretur: secretas etiam cordium cogitationes ita ipsis indicabat, ac si eas in proprio corde versaret. Fatetur de se ingenuè P. Raimundus, quod cum sancta virgo aliquid in illo reprehenderet, ipsa se excusare conanti dixit: *Cur mihi negas pater, quod evidentius cerno, quam tu ipse qui id cogitas?* In seraphica ac verè Theodidacta virgine Theresia [m] tanta erat certitudo quod ejus revelationes à Deo essent, ut in relatione suæ conscien-

g Cyrillus Mon. in ejus vita. h Apud Surium 2. Apr. 2. lo Marquez vita ejus c. 21. k Lib. 2. vita ejus c. 33. l Apud Surium Apr. 29. m Ribera vita ejus lib. 4. c. 26.

tia Confessario suo hæc scripserit : *Diebus quibus quieta sum & mente in Deum fixa, quamvis in unum coirent quotquot sunt literati & sancti, neque omni tormentorum genere afficerent, nunquam induci potero ut credam demonem auctorem revelationum mearum esse neque possem hoc credere, etsi maximè id vellem.* Subdit post hæc : *Tametsi cerè credam huiusmodi visiones à Deo esse, nihil tamen omnino agerem, nisi eorum jussu, qui mei curam habent.* Omitto plura his similia, quæ in gestis Sanctorum adeo frequenter occurrunt, ut ex iis prolixus liber confici possit.

III. Si autem Discretio fiat per modum doctrinæ ex regulis & conjecturis prudenter applicatis, atque omnibus circumstantiis accuratè perpenſis, cum signis & præceptionibus innitatur non excedentibus probabilitatem, hinc manifestè infertur semper iudicium fieri cum formidine & incertitudine. Porro si regulis & signis, quæ per discursum ad ferendum iudicium adhibentur, iudicantis peritia, rerumque usus, & longa experientia acceſſerint, haberi profecto poterit moralis quædam certitudo; sed non adeo firma, ut omnem excludat dubitationem. Illud verò advertendum, quod licet Discretio in ferendo iudicio de his quæ in alio sunt minùs certa videatur, quàm de his quæ iudicans in seipso experitur, quia tamen affectus ad res proprias mentem à recto facillè abducit, tutius est ab alio potius quàm à se probari spiritus, omnemque instinctum ad prudentem directorem referre. In tanta denique iudicii incertitudine & obscuritate ne rector animarum in sathanæ laqueos impingat, seque & alios temerè prolatâ sententiâ in discrimen salutis conjiciat, præscribendæ quædam regulæ sunt ab eo diligenter servandæ, ut caute & prudenter in re tanti momenti procedat.

1. Quia omne bonum desursum est, & sine Dei gratia omnes conatus nostri inutiles sunt, ipsius auxilium humili prece ante omnia implorare oportet, ut mittat desuper spiritum sapientiæ & intellectus, qui depulsâ caligine mentem illustret, æternæque veritati faciat semper

inhærere, quæ nec fallere nec falli potest.

2. Cum scriptum sit (n), *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen seminis meis*: sitque sacra Scriptura, sicut ait Apostolus (o), *divinitus inspirata utilis ad docendum, & ad erudiendum in iustitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus*; sufficiens apparatus ad spirituum discretionem in ea procul dubio reperitur, atque ideo regulæ in ea contentæ expendi debent. Nam ut optime observat Auctor commentariorum in epistolas Pauli apud Ambrosium (p) *quæcumque Apostolorum & Domini dictis congruunt, ea benè dicta habenda sunt & retinenda: ab his autem, quæ inimica fidei videntur abstinendum*. Solent enim spiritus immundi fallaciter quasi per imitationem dicere bona, & inter hæc subinducere prava, ut per hæc quæ bona sunt accepto ferantur & mala: ut quia unius spiritus dicta putantur, non discernantur ab invicem: sed per id quod licitum est, commendetur illicitum, auctoritate nominis, non ratione virtutis. Eandem regulam tradidit Aëlredus Abbas [q] S. Bernardi discipulus. *Vt error humanus, ait ille, vel demonum suggestio certo examine, ac sancti Spiritus possit revelatione discerni; præfixa est fidei regula, præscripta spei promissa, promulgata charitatis præcepta, ut quæcumque sententia occurrens animo his non convenire probetur, eam aut fallaciæ demonum, aut humano errori incunctanter adscribas: quæcumque verò à sacris paginis convenienter elicitæ vel ad fidem erudit, vel ad spem erigit, vel ad charitatem accendit, ipsam & à sancto Spiritu sacris litteris insertam, & ab eo tibi revelatam non dubites*. Quamvis autem in sacris literis optima ad discernendos spiritus institutio contineatur; non sunt tamen omittenda sanctorum Patrum documenta, quæ solida & utilia sunt; & nos multa in hoc tractatu dabimus ab his studiosè collecta.

3. Considerare attento animo oportet quid fiat in proprio corde, ut ex illo aliorum cordium motus utcun-

z Psal. 118. o 1. ad Timot. 3. 16. p in ep. 1. ad Thef. cap. 5. q Sermon: 1. in 4. 13. 14. 12.

que cognoscantur, sicut scriptum est [r]: *Intellige quæ sunt proximi tui ex te ipso.* Nam sicut Gerson præclare scribit, (s) *probare spiritus per modum artis & doctrinæ nemo perfecte potest per solam sacra Scripturæ eruditionem, qui non etiam expertus sit in semetipso variam affectionum spiritualium pugnam, tanquam ascenderit nunc in cælos, nunc descenderit in abyssos, & viderit mirabilia Dei in profundo.* Nam qui navigant mare hoc mysticum diversarum affectionum quasi collidentium se fluctuum, enarrant mirabilia ejus. *Inexpertus autem talium quid novit eorum?* Hæc Gersonis consideratio prudentissima est; cum enim sacra Scriptura & sancti Patres singulares eventus non attingant, experientia rerum magistra certius docebit, qua ratione regulæ generales casibus particularibus sint applicandæ.

4. Ad hanc experientiam accedere necessario debet omnium virtutum usus & praxis, sine quibus nemo potest ad Discretionis perfectionem pervenire. Quid enim factu opus sit in quolibet instinctu, nemo melius scire potest, quam qui didicit ex his quæ passus est experientiâ. Hujus regulæ auctor est Richardus Victorinus. [t] *Prius, inquit, nos oportet in singulis virtutibus exerceri, & quid in unaquaque possimus experiri, quam possimus de omnibus plenam scientiam percipere, & de singulis sufficienter judicare.* Multa quidem de discretionem legendo, multa discimus audiendo, multa ex insito nobis rationis judicio; veruntamen nunquam de hac ad plenum erudimur sine experientiæ magisterio. Post omnes sequi oportet, qui de omnibus judicare debet. Primum ergo est, ut satagamus singulis virtutibus studium frequens impendere, quod dum facimus, necesse est nos sæpius cadere: oportet ergo nos sæpe resurgere, & per frequentem lapsum addiscere quâ vigilantia, quâ cautela oporteat virtutum bona acquirere, vel custodire. Sic, sic dum longo usu virtutum disciplina addiscitur, quandoque mens diu exercitata ad plenam morum discretionem perducitur.

5. Cognitio, ut docet S. Thomas, [u] aliter inve-

7 Eccl. 31. 18. f De prob. spirituum. † De præp. ad contemp. c. 67. u De verit. q. 24. a. 3.

nitur in homine, quàm in Deo & in Angelis: homo enim obtenebrato intellectu veritatis notitiam per discursum habet, unde accidit ei dubitatio & difficultas in discernendo & iudicando. In Deo autem & in Angelis nulla huiusmodi difficultas reperitur, quia in eis est simplex notitia veritatis absque discursu & inquisitione. Cum igitur homo hac simplici cognitione careat, propriam imbecillitatem præ oculis semper habere, & quacunque polleat experienciâ, prudentiâ ac naturali capacitate, non ei ininiti debet, sed soli Christo, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei. Si in spiritu gratiæ ejus spirituum examen cum cordis humilitate instituatur, rectum erit iudicium, ipse enim dixit, (x) *qui sequitur me, non ambulat in tenebris*, ipse discretor est cogitationum & intentionum cordis: ipse via, veritas, & vita.

6. Humilitas necessaria est, ne quis decipiatur, & ut omnia ad prudentem directorem deferantur. Ideo Christus admonuit nos, (y) ut caveamus ne lumen quod in nobis est tenebræ fiant; hoc est ne mens quæ obedientiâ & humilitate comitantibus pro lumine nobis est, superbiæ, propriique iudicii tenebris, veluti caligine, offundatur. Monitum quoque Sapientis est, (z) *Ne innitaris prudentiæ tuæ*. Cassianus vitæ spiritualis magister eximius, Nullo, inquit, [a] *alio vitio tam precipitem diabolus monachum pertrahit ac perducit ad mortem, quàm cum neglectis consiliis seniorum in suo iudicio persuaserit ac definitione, doctrinave confidere*. Hoc documentum exactissime observabat S. Abbas Dorotheus, qui de seipso sic scribit. *Quando eram in cœnobio, exponebam omnia seni Abbati Ioanni. Nunquam enim præsumebam facere quidpiam absque illius sententia. Accidit aliquando ut cogitatio mea mihi suggereret: nunquid hoc tibi dicturus est senex? quid vis ipsi molestus esse? & reponebam cogitationi: Anathema tibi, & iudicio tuo, & intelligentiæ tuæ, & prudentiæ tuæ, & scientiæ tuæ, quia id quod nosti, à demonibus nosti. Abibam igitur*

x 1029. 2. 12. 7 Luc. 11, 35. & Prov. 3. 5. & Collat. 2. cap. 11.

Vir & senem interrogaham, acciditque nonnunquam, ut id ipsum mihi quod cogitaveram, responderet. Tum mihi mea suggerebat cogitatio. Quid ergo? ecce id ipsum est quod dixi: & reponebam isti cogitationi: sed nunc bonum est, nunc à Spiritu sancto est. Nam quod tuum est, id malum est, à demonibus est, à statu passionibus obnoxio est. S. Terefia, ut Luifius Legionensis in præfatione operum ejus testatur, timida & maxime circumspecta in suis revelationibus esse solebat, vitamque suam non ex his solis, sed ex directione superiorum, ne deciperetur, instituebat, Et merito, ut mellifluus Doctor (b) ad Ogerium scribit, quia qui se sibi magistrum constituit, stulto se discipulum subdit.

7. Cum aliqua suggestio mentem perturbat, labor inutilis est in eâ discutiendâ tunc immorari, multis enim & inextricabilibus difficultatibus involutus animus, vix se poterit ab earum molestia expedire. Pravis item affectibus carere debet; Deumque solum, non suum commodum, suamve inclinationem respicere, qui cupit cogitationes & instinctus absque errore discernere. Neque enim potest rectum judicium ferre, qui suis sensibus & cupiditatibus adhæret. Audiendus hac de re optimus præceptor Gregorius [c] Magnus. *Hac sapientiâ, inquit, non turbulenta atque confusa, sed tranquilla corda replentur. Bene ergo de ea dicitur, quia abyssus dicit, Non est in me: & mare loquitur, Non est mecum. Ac si aperte diceretur, Perturbata mentes eo ipso clamant, quoniam à verâ sapientiâ longe divisæ sunt, quo quietæ non sunt. Supercecidit ignis, ait Propheta [d], passionum scilicet animum incendientium, & non viderunt solem; mens etenim cupiditatibus cæcata præsentem lucem veritatis non intuetur.*

8. Simplicitas recte discernere cupienti necessaria item est, & ut abhorreat à multis & superfluis considerationibus, objectionibus, ratiocinationibus: solaque regula æternæ veritatis sit mensura judicii sui, non proprium institutum, non principia naturalia, non aliorum exem-

b Bern. ep. 87. c Lib. 18. mor. c. 2. §. d Psal. 57.

pla: alioquin semper confusus & perplexus erit, & novæ semper emergent difficultates. *Nihil pejus*, inquit Chrysostomus [e], *quàm humanis rationibus spiritualia subijcere*. Et alius quidam dixit (f), *non regnat spiritus Christi, ubi dominatur spiritus Aristotelis*.

9. Non solum respicere sedulò oportet an actiones, ad quas homo impellitur, sint in se bonæ & conformes præceptis Dei & Ecclesiæ; sed etiam an sint conformes gratiæ & lumini, aliisque divinis perceptionibus, quibus ille à Spiritu sancto agitur & pertrahitur. An ordinem divinæ circa se providentiæ, viamque sibi præfixam constanter, ac fideliter sequatur, sine ullo respectu ad seipsum. An gratiæ à Deo acceptæ, atque ejusdem efficaciam actiones ejus consentiant, sitque stabilis & immobilis in sua vocatione. Diversæ enim sunt viæ, per quas Deus non tam ducit, quàm trahit animas ad se: si quis verò à semita sua aberrat, in infinitos errores incidit. Perversi spiritus indicium est, cum mens infirma & invalida ad ardua & excelsa Deo non trahente conscendere nititur, cum vix in imo consistat. Ideò Apostolus ad Corinthios scribit [g], *unusquisque in qua vocatione vocatus est, in ea permaneat*: & ad Ephesios (h), *obsecro vos ut dignè ambuletis vocatione qua vocati estis cum omni humilitate, & mansuetudine, & patientia*. Quod si quis ad statum sublimiorem vocari se sentiat, non desit gratiæ Dei; sed caveat illusiones.

10. Quia latentes cogitationes, cordisque secreta scrutari non possumus, certius ac præcipuum internæ motionis principium ab operibus desumendum est, dicente Domino (i), *A fructibus eorum cognoscetis eos*, cujus dicti rationem reddens ait, *non potest arbor bona malos fructus facere, neque arbor mala bonos fructus facere*. Igitur ex fructibus arbor, ex operibus homo cognoscitur. *Indicium mentis*, inquit Chrysostomus, (k), *operatio est hominis, quoniam factis ostenditur, quicquid cordis secreto concipitur*. Hoc si-

e Hom. 24. in Ioan. f Absalon. Abb. ser. 41. de Adven. g 1. Cor. 7. h 20. Eph. 4. 1. i Matth. 7. k Hom. 12. in varia Matthæi loca.

gnum Judæis calumniantibus pro seipso proposuit Redemptor noster dicens, *I, Ipsa opera, quæ ego facio, testimonium perhibent de me, quia Pater misit me.* Rursum Chrysostomus, *m*, : *A facie nemo videt quis habeat spiritum immundum, vel quis habeat Spiritum sanctum. Nam si visibilis esset, non decepisset. Venit Montanus dicens, Spiritum sanctum habeo. Venit Manichæus dicens, Spiritum sanctum habeo, non fuit autem manifestum. Ne igitur plures seducerentur, dicit: Quando venerit Paraclitus spiritus veritatis, qui à Patre procedit, ille inducet vos in omnem veritatem. Si quem igitur videritis dicentem, Spiritum sanctum habeo, & non loquentem Evangelica, sed propria, is à se ipso loquitur, & non est Spiritus sanctus in ipso.* Eleganter, ut solet, Augustinus [*n*] : *Quid enim attendo, quid sonet, cum video quid cogitet? & tu, inquis, vides quid cogitet? Facta indicant. Nam oculus in conscientiam non penetrat. Attendo quid agat, & ibi intelligo quid cogitet. Non enim fructus ostenditur nisi in factis. Vnde dictum est, Ex fructibus eorum cognoscetis eos.*

Libet autem in fine hujus Capitis ad traditas regulas hoc documentum attexere, quod quàmvis singulæ pro discernendis spiritibus peculiarem institutionem contineant, singulæ tamen per se non sufficiunt, nisi aliæ simul adhibeantur. Notavit hoc Gerson dicens, *Fallit unum signum vel pauca, si non in unum plura conglobaverimus.* Ita enim tradit Tullius, ita Boëthius, ita Aristoteles in conjecturali causa faciendum. Omnium quoque circumstantiarum connexio attendenda, ex qua rerum exacta cognitio plurimum pendet.

¶ Ioan. 5. 36. *m* Hom. de Spiritu sancto. *n* In Psal. 149.